

kwartaal

1

jaar

1987

**Kwartaaloverzicht
binnenlandse veiligheidsdienst**

ministerie van binnenlandse zaken

Nr. 2048.927

KWARTAALOVERZICHT
BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST
1e KWARTAAL 1987

INDEX KWARTAALOVERZICHT 1e KWARTAAL 1987

I. **ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIG-
HEIDSDIENSTEN**

- Spionage wereldwijd 1ste kwartaal 1987
- DDR
- Nieuwe ontwikkelingen in het Pools-Nederlandse
handelsverkeer
- Reismogelijkheden en - beperkingen in de Oosteuropese
landen

II. **ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN**

- Internationaal vredesforum in Moskou

III. **POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME**

- Tegen het Zuidafrikaanse apartheidsbewind gerichte
activiteiten
- BONK

IV. **TERRORISME**

- Rood revolutionair front
- De ABU NIDAL-organisatie

I ACTIVITEITEN VAN BUITENLANDSE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

USSR

Spionage Wereldwijd 1ste kwartaal 1987

Onderstaande gegevens zijn gebaseerd op persberichten.

Medio januari werd bekend dat een Amerikaanse sergeant der mariniers was gearresteerd, wegens inlichtingen-activiteiten voor de Sovjet-Unie. Deze sergeant, Clayton L , was van september 1984 tot maart 1986 verbonden aan de bewakingseenheid van de Amerikaanse Ambassade te Moskou.

Een daar werkzame Sovjet-vertaalster zou een relatie met L hebben gebruikt om hem te introduceren bij "Oom Sasha", een functionaris van het KGB.

L was van maart tot december 1986 geplaatst aan de Ambassade te Wenen, waar hij zijn activiteiten voor de Sovjets voortzette.

Het Britse blad "New Statesman" publiceerde in haar nummer van 23 januari 1987 een artikel over het geheime Zircon-project. Dit project betreft de vervaardiging en lancering van een Britse satelliet, welke radio-signalen uit de Sovjet-Unie zou gaan opvangen en doorgeven aan het communicatie-centrum in Cheltenham.

Het artikel in het linkse blad veroorzaakte grote opschudding in Engeland en had onderzoeken in de woning van de redacteur Duncan C. en in een vestiging van de B.B.C. tot gevolg.

Het incident toont in elk geval aan dat zogenaamde "open bronnen" van grote waarde kunnen zijn voor inlichtingendiensten uit Oosteuropese landen.

Begin februari werd bekend dat het hoofd van de Oostduitse inlichtingen- en veiligheidsdienst Markus WOLF ontslag heeft genomen. Het ontslag zou op eigen verzoek hebben plaatsgevonden.

Op 24 februari 1987 werd bekend dat in Düsseldorf het proces was begonnen tegen de in december 1986 gearresteerde Jürgen W. , een functionaris van het Ministerie van Defensie van de B.R.D. Hij zou hebben getracht copieën van een geheim rapport over te dragen aan een functionaris van een Oosturopees land, vermoedelijk de D.D.R. Hij was gearresteerd alvorens hij zijn plannen had kunnen uitvoeren.

Op 13 maart 1987 bepaalde het Hooggerechtshof van New South Wales in Australië dat de vroegere Britse MI-5 medewerker Peter W. , een boek, waarin onthullingen over die dienst voorkomen, mag publiceren. De Britse regering, die zich tegen publicatie verzet, tekende enkele dagen daarna evenwel hoger beroep aan tegen deze uitspraak. Het kan dus nog wel even duren alvorens het boek, dat de titel "Spycatcher" zal gaan dragen, gaat verschijnen.

Op 11 maart 1987 verscheen het bericht dat in Japan twee Polen waren gearresteerd op verdenking van spionage. Op een toeristenvisum waren ze het land binnengekomen, waarna ze illegaal waren gaan werken voor een bedrijf dat met behulp van computers modellen voor auto's en vliegtuigen ontwerpt. Volgens het bericht zouden de Polen het land worden uitgezet.

Op 20 maart 1987 werd bekend dat in Frankrijk vier mannen en twee vrouwen waren aangehouden, op verdenking van inlichtingenactiviteiten voor een vreemde mogendheid. Twee van de mannen waren ingenieur bij I.N.S.E.E. (Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques). De derde werkte voor een onder-aannemer van de S.E.P. (Societe Europeenne de Propulsion) te Vernon. De vierde man was een journalist van de "Figaro". Een van de vrouwen, van origine een Russische, was de echtgenote van een der ingenieurs; de andere vrouw, van origine Roemeense, was werkzaam bij I.N.S.E.E.. De inlichtingenactiviteiten waren gericht op het verkrijgen van gegevens over de aandrijvingsmotoren van de Ariane-raket, vooral voor die van de derde trap. De Figaro-journalist werd weer op vrije voeten gesteld doch de overigen blijven in arrest. Volgens een later bericht zou nog een zevende verdachte worden gezocht.

Op 25 maart 1987 werd bekend dat een Amerikaanse korporaal der mariniers was gearresteerd, verdacht van inlichtingenactiviteiten. Deze waren aan het licht gekomen uit het onderzoek naar de eerder gearresteerde Clayton L. . De thans gearresteerde marinier, Arnold B. , had eveneens behoord tot de bewakingseenheid van de Amerikaanse Ambassade te Moskou. Op 1 april kwam het bericht dat nog een derde marinier zou zijn gearresteerd.

Op 29 december 1986 berichtte het Britse zondagsblad "The Sunday Times" dat Gustave P. , een tot Fransman genaturaliseerde Roemeen, een agent zou zijn van de Roemeense inlichtingendienst. P. heeft een zetel in het Europees Parlement. Hij maakt daar deel uit van de fractie van het extreem-rechtse Nationaal Front. Er zouden al eerder in de Franse pers dergelijke aantijgingen zijn gelanceerd, waartegen P. zich overigens via de rechter met succes heeft weten te verdedigen.

In de Süddeutsche Zeitung van 20 maart 1987 verscheen het Reuter-bericht dat het Amerikaanse Ministerie van Buitenlandse Zaken in een mededeling aan het Congres had vastgesteld dat de inlichtingenactiviteiten van de Sovjet-Unie in de Verenigde Staten, ondanks het terugdringen van het aantal Sovjets, nog aanmerkelijk zijn. De grootste bedreiging van de Amerikaanse veiligheid komt van pogingen om Amerikaanse burgers op kwetsbare posten als agent te recrutereren. De Sovjets maken voor het inwinnen van inlichtingen ook gebruik van uitwisselingsprogramma's. Een belangrijk deel van de 5000 Sovjet-bezoekers in 1986 in de Verenigde Staten zou met het verzamelen van gegevens belast zijn geweest.

Op 25 maart 1987 werd bekend dat de Sovjet-Unie haar diplomatieke staf bij de Verenigde Naties te New York had teruggebracht tot onder de limiet, welke voor dat tijdstip door de regering van de Verenigde Staten was geëist. In de periode tot 1 april 1988 zal er een verdere vermindering tot 170 personen moeten volgen.

Op 23 maart 1987 kwam via de Franse pers in de openbaarheid dat ruim een jaar geleden de Sovjet vice-consul in Marseille Leonid S. [redacted] op verzoek van de Franse regering naar de Sovjet-Unie werd teruggeroepen. Een onder-officier van de marine, die dreigde te worden ontslagen, zou uit rancune aan S. [redacted] geheime gegevens over de Exocet-raket hebben verstrekt.

In Engeland tast men in het duister omtrent het mysterieuze einde van drie wetenschappers en een verdwijning van een vierde. Zij waren allen werkzaam aan projecten, verband houdende met defensie. De reeks begint met de dood - vermoedelijk zelfmoord van een medewerker aan een project tot opsporing van Sovjet-kern-onderzeeërs. De reeks werd tot dusver afgesloten met de vermoedelijke zelfmoord van een computerdeskundige eind maart 1987. Tot dusver zijn geen feiten bekend die wijzen op een politieke achtergrond.

DDR

Markus Johannes WOLF; een necrologie? *

Op 6 februari jongstleden meldde het Oostduitse partij-orgaan "Neues Deutschland", dat Generaal-overste Markus WOLF op eigen verzoek uit actieve dienst was getreden van het "Ministerium für Staatssicherheit" en vanwege zijn hoge verdienste de Karl-Marx-orde toegekend had gekregen.

Dit voor velen onverwachte einde van de carrière van Markus WOLF, roepnaam "Mischa", als hoofd van de roemruchte Oostduitse inlichtingendienst "Hauptverwaltung Aufklärung (HVA)" van het Ministerium für Staatssicherheit gaf onmiddellijk aanleiding tot speculaties over de ware reden van zijn terugtreden. Zonder op deze speculaties te willen ingaan is het echter zinvol terug te blikken op de carrière van Markus WOLF, de man die een groot stempel heeft gedrukt op de activiteiten en dus ook op de successen van de Oostduitse inlichtingendienst.

Markus Johannes WOLF werd in 1923 geboren in het Schwabische Hechingen, in Baden-Württemberg, als zoon van de Joodse arts Friedrich WOLF en diens echtgenote Else. De eerste tien jaren van zijn leven bracht Markus in Stuttgart door, waarna zijn ouders Hitler-Duitsland ontvluchtten en zich via Zwitserland en Frankrijk in de Sovjet-Unie vestigden.

Van 1934 tot 1937 bezocht Markus de Karl-Liebknecht School, een duitstalige school voor emigrantenkinderen in Moskou. In aansluiting daarop ging hij tot 1939 naar een normale Russische 10-klassen school. Het voornemen van Markus om een opleiding vliegtuigbouw te volgen aan de Hogeschool te Moskou gaf hij in 1942 op, toen hij werd geselecteerd voor het opleidingsinstituut no. 205 van de Komintern te Moskou. Gelijktijdig met zijn opleiding op dit instituut werd Markus geschoold in het vak van verslaggever voor de Duitstalige radio-uitzendingen van Radio Moskou.

Na de capitulatie van het Hitler Duitsland in 1945 keerde Markus terug naar zijn geboorteland. Hij was toen 22 jaar en in een van zijn brieven aan zijn ouders, die voorlopig in Moskou waren achtergebleven, schreef Markus zijn eerste indrukken van Berlijn neer. Hierin gaf hij blijk van zijn onvoorwaardelijke vertrouwen in en liefde voor de Sovjet-Unie, maar toonde hij zich uiterst kritisch over zijn landgenoten die hij in het verwoeste Berlijn aantrof.

In opdracht van Moskou begon Markus in juni 1945 met zijn werk bij de Berliner Rundfunk. Naast dit radiowerk schreef hij artikelen onder het pseudoniem Michael STORM. In Neurenberg werd hij - wederom op voordracht van Moskou - geaccrediteerd bij het Internationale Militaire Tribunaal. Het vermoeden bestaat dat in deze periode de eerste contacten tussen Markus WOLF en de Sovjet geheime dienst ontstonden.

Na de oprichting van de Deutsche Demokratische Republik (DDR) op 7 oktober 1949, werd Markus WOLF benoemd tot "Missionsrat" bij de diplomatieke missie van de nieuwe Staat in de Sovjet-Unie. Hij arriveerde in november 1949 in Moskou en werkte daar tot 1951. Het lijkt geen twijfel dat de Sovjet geheime dienst in deze periode haar plannen met Markus WOLF verder ontwikkelde, hem grondig opleidde en hem uiteindelijk (mede) selecteerde voor een carrière in de nieuwe geheime

inlichtingendienst van de DDR, want in 1951 werd hij benoemd tot hoofd van het Institut für "Wirtschaftswissenschaftliche Forschung" in Berlijn.

Ter bescherming van de nieuwe Staat en het waarborgen van de binnenlandse veiligheid, was reeds in 1950 het "Ministerium für Staatssicherheit" (MfS) gevormd.

Hoofd en plaatsvervangend hoofd van het MfS werden Wilhelm ZAISSER en Erich MIELKE.

Hoewel het begrensde charter van het MfS in de 50-er jaren activiteiten van deze Dienst in het buitenland niet geheel uitsloot, verklaart het wel waarom een jaar later een offensieve inlichtingendienst werd opgericht, die onder de (dek)naam "Institut für Wirtschaftswissenschaftliche Forschung" (I.W.F.) onder verantwoordelijkheid viel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van de DDR en onder leiding van WOLF kwam te staan.

Door het oproer in juni 1953 geraakte het MfS in een crisissituatie. De zelfstandigheid van het Ministerium werd opgeheven en de "Staatssicherheits Dienst" werd als Staatssecretariaat ondergebracht bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Wilhelm ZAISSER werd terzijde gesteld en Ernst WOLLWEBER nam zijn plaats over. Erich MIELKE overleefde de storm en handhaafde, evenals Markus WOLF zijn positie.

Wel werd het I.W.F. uit de controle van het Ministerie Buitenlandse Zaken gehaald en ingedeeld bij het nieuwe Staatssecretariaat. De naam I.W.F. verdween geruisloos.

In tegenstelling tot zijn voorganger gaf WOLLWEBER de voorkeur aan een offensief ingestelde "Sicherheitsdienst". Door deze, al snel succesvolle aanpak, slaagde hij erin om op 24-11-1955 de Staatssicherheit haar oude zelfstandige positie binnen het overheidsapparaat weer te doen innemen. Vanaf die datum is er dan ook weer sprake van het "Ministerium für Staatssicherheit". Het aantal medewerkers was inmiddels gestegen van ca. 4000 in 1952 tot ca. 9000 in 1955. In de zomer van 1956 werd de offensieve tak van het MfS, tot dan toe ondergebracht in de Hauptabteilung XV, gereorganiseerd tot "Hauptverwaltung Aufklärung" (HVA), nog steeds onder leiding van Markus WOLF. Eind 1957 wordt WOLLWEBER uit zijn functie ontheven wegens "onderschatting van de klassevijand". Erich MIELKE nam de scepter over, terwijl Markus WOLF uitgroeide tot een van zijn belangrijke plaatsvervaarders. Vanaf die tijd waren de strubbelingen voor de Oostduitse geheime dienst grotendeels voorbij en kon men zich concentreren op het werk.

Uit het voorgaande moge duidelijk worden, dat Markus WOLF over zeer vele kwaliteiten moet hebben beschikt. Hij overleefde niet alleen alle reorganisaties en politieke schermutselingen binnen het DDR-Staatsapparaat, maar onder zijn voortdurende leiding kreeg "zijn" Oostduitse inlichtingendienst wereldwijde faam bij vriend en vijand. De HVA penetreerde in het NATO-Hoofdkwartier te Brussel, maar ook in diverse overheidsinstellingen in de BRD. Het meest spectaculaire wapenfeit is zonder twijfel de zaak G , de persoonlijk adviseur van Bondskanselier Willi BRANDT, die in 1974 werd ontmaskerd als agent van de HVA.

De door de jaren toenemende bekendheid in inlichtingenkringen van de HVA, stond echter niet in verhouding tot de kennis over de persoon WOLF. Hij bleef al die jaren de mysterieuze leider op de achtergrond, van wie men pas in 1978 tijdens een geheim bezoek aan Zweden een eerste

foto kon maken. Pas tijdens en na de begrafenis in 1982 van zijn broer Konrad trad Markus WOLF voor het eerst in de openbaarheid.

De superlatieven waarmede de kwaliteiten van Markus WOLF werden omschreven zijn talrijk. Even talrijk waren zijn affaires met vrouwen, welke er n.a.w. toe leidden, dat zijn huwelijk met Emmi STENZER (1945) in 1978 werd beëindigd, en hij vervolgens in het huwelijk trad met de blonde D . Naar wat de directe aanleiding is geweest voor de beëindiging van zijn carrière kan in Westerse kring slechts worden geraden. Ongetwijfeld zullen diverse factoren bijgedragen hebben tot dit vertrek, maar aangenomen mag worden dat de gezondheid van Markus WOLF de belangrijkste factor is geweest.

Vooralsnog wordt aangenomen dat WOLF's belangrijkste plaatsvervanger, General-major Werner GROSSMAN, hem zal opvolgen als hoofd van de HVA. Of dit het einde zal betekenen van de vele successen van deze Oostduitse inlichtingendienst valt ten zeerste te betwijfelen. De HVA is door de jaren heen uitgegroeid tot een dermate grote, goed georganiseerde, flexibele en zeer ervaren inlichtingendienst, dat het verdwijnen van een groot en begaafd leider die Markus WOLF ongetwijfeld is geweest, er niet toe zal leiden dat deze dienst haar faam, ook in de toekomst, niet waar zal kunnen maken.

* Bovenstaande is deels ontleend aan het boek "Die DDR Staatssicherheit" van Karl Wilhelm Fricke.

Nieuwe ontwikkelingen in het Pools-Nederlandse handelsverkeer

In een eerder artikel werd aandacht besteed aan het verschijnsel van de Pools-Nederlandse joint-venture in Nederland. In onderstaand artikel zal nader worden ingegaan op vergelijkbare ontwikkelingen in Polen.

Inleiding

Op 14 januari 1987 nam de Poolse handelsraad Z na een vierjarig verblijf afscheid van zijn Nederlandse zakenrelaties. In Nederlandse handelskringen was men zeer te spreken over de wijze waarop hij in - vooral voor Polen - economisch moeilijke tijden leiding had gegeven aan de Poolse Handelsmissie aan de Scheveningse Van Lennepweg. Zijn opvolger is de heer S, voorheen directeur van de grootste Poolse Staatshandelsorganisatie Ciech, en in een verder verleden consul en handelsattache in Italië.

De Poolse Handelsmissie in Den Haag zal een belangrijke rol moeten gaan spelen bij het stimuleren van de nieuwe ontwikkelingen, die mogelijk zijn geworden door een versoepelde houding van de Poolse autoriteiten ten aanzien van "vreemde" vestigingen in de vorm van joint-ventures.

Het oude bestel

Staatshandelsorganisaties

Krachtens de Poolse grondwet berust het monopolie van de buitenlandse handel bij de Staat (i.c. het ministerie van buitenlandse handel). Het is daarom dat in het algemeen handelstransacties met buitenlandse partners worden afgesloten door tussenkomst van staatshandelsorganisaties; deze organisaties bemiddelen tussen de buitenlandse leveranciers/kopers en de Poolse productiebedrijven.

Enkele bekende staatshandelondernemingen zijn:

- Ciech - chemische producten;
- Metronex - electronica, computers;
- Unitra - electrotechnische apparatuur;
- Navimor - scheepvaart;
- Stalexport - ijzer, ertsen;
- Weglokoks - steenkool

Een productiebedrijf kan rechtstreeks contact opnemen met een handelsorganisatie, waarbij het zelf kan bepalen met welke.

De omvorming van een aantal staatshandelsorganisaties tot vennootschappen (waarin de Staat overigens een meerderheidsbelang van minimaal 51% heeft) stelt ondernemingen en zelfs particulieren, die voorheen geen toegang hadden tot de buitenlandse markt, in staat hun waren ook in het Westen af te zetten.

Slechts een zeer beperkt aantal productiebedrijven is gemachtigd rechtstreeks met het buitenland handel te drijven, met voorbijgaan van de staatshandelsorganisaties.

Agenturen

Het staatsmonopolie van de buitenlandse handel maakt het Poolse staatsburgers onmogelijk namens buitenlandse firma's op te treden. Er bestaan in Polen echter een aantal "agenturenfirma's" die tegen vergoeding bemiddelen tussen de Poolse organisaties voor buitenlandse handel enerzijds en Westerse fabrieken anderzijds.

Eigen vertegenwoordigingen van buitenlandse firma's

Hiervoor geeft het Poolse ministerie van buitenlandse handel slechts dan toestemming, wanneer de hoogte van de omzet in Polen en de samenwerking met Poolse ondernemingen daartoe aanleiding geven.

Er zijn drie soorten van vertegenwoordiging:

1. een filiaal of agentschap mag voorraad houden van zijn producten en/of reserve-onderdelen en mag tegen betaling technische service verlenen;
2. een technisch informatiebureau mag slechts adverteren en technische informatie geven (geen handel etc.);
3. een zogenaamd supervisie- of controlebureau houdt toezicht op naleving van contracten etc.

Vernieuwingen

"Polonia-firma's"

Polen stelde in het midden van de jaren zeventig zijn grenzen meer open voor buitenlandse firma's.

Deze bedrijven, "Polonia firma's" genaamd, werden vooral gesticht door buitenlandse ondernemers van Poolse oorsprong. Men hoopte dat deze ondernemingen de harde valuta en de voornaamste vaardigheden op het gebied van techniek en management, die men zo hard nodig had zouden binnenbrengen.

Speciaal voor deze "Polonia-firma's" werd een wetgeving gecreëerd die vaak in strijd was met de geldende wetten t.a.v. de gesocialiseerde sector van het Poolse bedrijfsleven. Alhoewel de belangstelling van Westerse zijde om een "Polonia-firma" op te richten aanvankelijk groot was, kwam het pas in 1982 tot een echte opleving toen belangrijke fiscale voordelen in het vooruitzicht gesteld werden.

Sindsdien is de Nederlandse belangstelling voor het oprichten van dergelijke bedrijven alleen nog maar toegenomen.

Inmiddels kent Polen ongeveer 25 ondernemingen waarin "Nederlands" kapitaal is geïnvesteerd. De grootte van de bedrijven varieert van eenmansbedrijven tot ondernemingen met + 800 (Poolse) personeelsleden.

Joint-ventures in Polen

Op 23 april 1986 heeft het Poolse parlement (Sejm) met overgrote meerderheid een wet inzake ondernemingen met buitenlandse kapitaaldeelname (de "Wet op de joint-ventures") goedgekeurd. Volgens bepalingen in deze wet zijn Westers/Poolse vestigingen toegestaan in de vorm van naamloze of besloten vennootschappen. Het aandelenkapitaal van deze vennootschappen mag voor niet meer dan 49% in buitenlandse handen zijn, hoewel op deze regel in bepaalde gevallen uitzonderingen mogen worden gemaakt.

De nieuw gestichte ondernemingen (joint-ventures) moeten na twee jaar vrijstelling van belasting, een inkomstenbelasting gaan betalen van 50% in plaats van de normale 65%. Aangezien voor de Poolse staat export zeer belangrijk is voor het verkrijgen van Westerse valuta, worden daarenboven nog belastingvoordelen verstrekt tot 10%, wanneer het geproduceerde volledig wordt geëxporteerd. Anderzijds is voorgeschreven dat, nog voor de winstuitkering 15-25% van de verkregen deviezen aan de staat verkocht moeten worden tegen de officiële koersen. Pas daarna mag de buitenlandse partner zijn winsten naar het Westen overmaken.

Binnen drie jaar na vestiging zal de import van machines bestemd voor een desbetreffende onderneming vrij van invoerrechten zijn. Op deze manier kan men de beschikking krijgen over Westerse technologie zonder daarvoor in schaarse Westerse valuta te moeten betalen. Polen hoopt door genoemde maatregelen Westers kapitaal aan te trekken om daarmee de export te vergroten, alsmede om moderne, materiaal- en energie besparende, technologie te verkrijgen.

Bij het Nederlandse bedrijfsleven bestaat een zekere mate van interesse voor dit soort bedrijven met gemengd kapitaal. Een eerste joint-venture is inmiddels opgericht, terwijl onderhandelingen tot oprichting van nog een aantal joint-ventures in een vergevorderd stadium zijn.

Toch valt over het algemeen genomen de belangstelling tegen. Redenen hiervoor zijn o.a. de moeilijkheid voor Westerse partners om bankleningen te verkrijgen aangezien er (nog?) onvoldoende vertrouwen bestaat dat de winsten inderdaad naar het Westen overgemaakt mogen worden. Daarnaast spelen de slechte ervaringen uit het verleden met "Polonia firma's" en andere prive-ondernemingen in Polen een rol, evenals de angst voor de officiële Poolse houding jegens prive-initiatief.

Consequenties

De handel tussen Nederland en Polen heeft zich, in tegenstelling tot hetgeen de ongunstige economische situatie zou doen vermoeden, in het begin van de jaren '80 zeer gunstig ontwikkeld. Alhoewel in 1986 een terugval in de totaalomzet waargenomen werd, is het de verwachting dat zich dat in de komende jaren zal herstellen. Een van de factoren die bijdragen tot de omvangrijke handel tussen beide landen is de grote Poolse populatie in ons land. Daarnaast zullen de veranderingen die momenteel in de Sovjet Unie plaatsvinden, partijleider JARUZELSKI meer armslag geven zijn hervormingen door te voeren. Om deze hervormingen, o.m. decentralisatie, efficiëntieverbetering en rendementsverhoging van het bedrijfsleven, te financieren, heeft hij dringend geld van Westerse ondernemingen nodig. De poging, door middel van joint-ventures Westers kapitaal aan te trekken, kan dan ook in dit licht gezien worden.

Door de toenemende handel ontstond de afgelopen jaren een steeds groter wordende goederen- en reizigersstroom van Oost naar West. Door de toename van dit verkeer wordt - als randverschijnsel - ook een toename van de activiteiten van de Poolse inlichtingendienst verwacht. Zo werd midden 1986 in West-Duitsland een groep Polen aangehouden die zich bezig hield met militaire inlichtingenactiviteiten. Onder het cover van employees van "Polonia firma's" bezochten zij in West-Duitsland hun werkgevers. Daarbij reisden zij door heel de Bondsrepubliek om de hoogte van bruggen en viaducten te meten, de breedte van wegen op te nemen en verkeersknooppunten te onderzoeken. Ook in Nederland zijn tekenen van dergelijke activiteiten te bespeuren. Regelmatig worden bij militaire installaties en complexen vrachtwagens gesignaleerd, op weg naar hun Nederlandse leveranciers of afnemers. Een recente defectorverklaring bevestigde dat vrachtwagenchauffeurs die "op het Westen rijden" gerecruteerd worden door de Poolse inlichtingendiensten. Naast militaire inlichtingen verzamelen zij ook informatie over de bezochte bedrijven, over in die bedrijven werkende personen van Poolse afkomst en over de Poolse populatie in het bezochte land.

De nieuwe ontwikkelingen op het gebied van joint-ventures baren ook anderszins enige zorg. Door dergelijke samenwerkingsvormen wordt het waarschijnlijk gemakkelijker, bepalingen omtrent technisch hoogwaardige goederen te omzeilen.

Dat tenslotte Westerse deelnemers aan joint-ventures bereid en geneigd zullen zijn bij hun eigen regering te lobbyen voor verzachting van de export-bepalingen op dit terrein ligt in de lijn der verwachtingen.

Reismogelijkheden en - beperkingen in de Oosteuropese landen

Ondanks de nieuwe (?) wind die vanuit Moskou noties van "Glasnost" en "Perestrojka" naar onze streken voert, is er van vrijer verkeer van personen in westelijke richting nauwelijks sprake. In een serie over personenverkeer komt in dit nummer Roemenië aan de orde.

Roemenië

Onder de landen van het Warschau Pact neemt Roemenië een bijzondere plaats in. Met name op het gebied van de buitenlandse politiek vaart Roemenië een geheel eigen koers, en het heeft bovendien als enige van de Warschau Pact-landen geen Russische troepen op zijn grondgebied. De economische toestand van Roemenië is miserabel. CEAUSESCU heeft zich tot doel gesteld de buitenlandse schuld versneld af te lossen. Het gevolg is dat de importen drastisch zijn verlaagd en dat de export is toegenomen. Alle eerste levensbehoeften zijn hierdoor schaars geworden en dit maakt het leven van de Roemenen uiterst onaangenaam. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het aantal mensen dat het land wil verlaten, toeneemt.

Legaal uitreizen

In de praktijk hebben Roemenen niet het recht, hun land tijdelijk of definitief te verlaten. Alleen al het aanvragen van een paspoort plaatst de desbetreffende persoon onder verdenking en tenzij men een goede reden voor de reis naar het buitenland kan opgeven, wordt een paspoort - zonder opgaaf van redenen - dan ook geweigerd. Ook voor overheidsfunctionarissen zijn reizen naar het Westen alleen mogelijk in het kader van officiële bezoeken. Gepensioneerden kunnen als toerist reizen, waarbij buitenlandse kennissen de vreemde valuta moeten fourneren. Officiële reizen van gezelschappen (muziek, sport, etc.) moeten apart worden goedgekeurd. Ondanks een diepgaand onderzoek naar de betrouwbaarheid van de betrokkenen gebeurt het regelmatig, dat Roemenen niet meer terugkeren. Personen die te kennen geven naar het buitenland te willen emigreren, bijvoorbeeld om economische redenen of in verband met een huwelijk met een buitenlander, ondervinden vaak grote moeilijkheden. Men kan zijn baan verliezen, men kan moeilijkheden ondervinden in de sfeer van de huisvesting, of er worden beperkingen gesteld aan de scholingsmogelijkheden van de kinderen. Het is gebleken dat de Roemeense geheime dienst, de Securitate, door deze vormen van chantage en intimidatie herhaaldelijk tracht visumaanvragers te recruter en aan zich te binden. Het verloop van de aantallen aan Roemenen afgegeven Nederlandse visa gedurende de laatste jaren is als volgt:

<u>1981</u>	<u>1982</u>	<u>1983</u>	<u>1984</u>	<u>1985*</u>
3222	2930	2565	2851	2357

* noot:

In deze gegevens zijn niet verwerkt de visa t.b.v. vrachtwagenchauffeurs, die een aparte groep vormen. Een duidelijk neergaande tendens is bespeurbaar.

Illegaal uitreizen

Is het niet eenvoudig om op legale wijze naar het Westen te reizen, ook de mogelijkheden het land illegaal te verlaten zijn beperkt en riskant. De controle aan de landsgrenzen, zelfs in onherbergzame gebieden is intensief. Desondanks ontvluchten vele Roemenen met gevaar voor eigen leven hun land via bergachtige streken of door het overzwemmen van de Donau naar Joegoslavië . Eenmaal in Joegoslavië lopen velen dan nog het risico teruggestuurd te worden. Anderen vinden via vluchtelingenkampen dan wel via verdere illegale grensoverschrijdingen hun weg naar Westerse landen, waaronder Nederland, waar zij politiek asiel aanvragen.

In de praktijk blijkt het bijzonder moeilijk de verklaringen van de asielaanvragers op hun juiste waarde te schatten. De ervaring heeft geleerd dat, naast politieke vluchtelingen, ook criminelen en anderen met minder goede bedoelingen zich melden.

Gemengde huwelijken

De huwelijken tussen Nederlanders en Roemenen komen dikwijls met veel oponthoud tot stand. Hoewel de Roemeense autoriteiten officieel binnen 6 maanden dienen te reageren, zijn wachttijden van 1 - 1 1/2 jaar eerder regel dan uitzondering.

Per 1-1-1985 bedroeg het aantal aanvragen 23, waarvan langer dan 6 maanden: 14.

Per 31-12-1985 bedroeg het aantal aanvragen 30, waarvan langer dan 6 maanden: 19.

Per november 1986 bedroeg het aantal aanvragen 20, waarvan langer dan 6 maanden: 16.

In 1985 werden 9 huwelijken goedgekeurd; in 1986 19.

Recruteringsbeleid Securitate

Een Roemeen(se) die legaal het land verlaat moet voor vertrek een verklaring ondertekenen dat hij/zij nooit iets ten nadele van Roemenië in het buitenland zal ondernemen.

Bij (tijdelijke) terugkeer in Roemenië komt het regelmatig voor dat men hieraan herinnerd wordt en dat de Securitate een "gunst" verlangt. Weigering is veelal onmogelijk omdat dan achterblijvende familieleden gevaar lopen hun rechten te verliezen. Ook vluchtelingen die veelal na een moeizame procedure uiteindelijk toch een Roemeens emigratiepaspoort hebben verkregen, maar na verloop van enige tijd hun vaderland weer wensen te bezoeken, kunnen rekenen op een dergelijke behandeling door de Securitate. De meeste risico's lopen echter Roemenen die de Nederlandse nationaliteit hebben verkregen en met een Nederlands paspoort naar Roemenië reizen terwijl zij hebben verzuimd hun Roemeens staatsburgerschap af te kopen. Deze mensen worden door de autoriteiten nog steeds als Roemenen beschouwd, met alle consequenties van dien. Criteria aan de hand waarvan de Roemeense inlichtingendienst haar agenten selecteert zijn:

- Leeftijd tussen 25 en 35 jaar;
- Technische opleiding;

- Vroeger als reisgids of anderszins in de toeristensfeer werkzaam geweest;
- Gemengd huwelijk en/of politiek asiel aangevraagd;
- Naturalisatie aangevraagd c.q. genaturaliseerd;
- Reizen naar Roemenië;
- Moeilijkheden in heden of verleden met de Roemeense autoriteiten.

II. ANTI-DEMOCRATISCHE STROMINGEN

INTERNATIONAAL VREDESFORUM IN MOSKOU

Hoewel er alweer enige tijd verstreken is sinds medio februari in Moskou het Internationale Vredesforum plaatsvond, klinken de echo's ervan nog steeds door in de westerse pers. Dat is opmerkelijk omdat de andere grote internationale vredescongressen die in het afgelopen halfjaar in Europa werden georganiseerd het vrijwel zonder enige belangstelling van de zijde van de media moesten stellen.

Verschil met andere vredescongressen

Van evenementen zoals het door de Wereldvredesraad (WVR) in oktober jl. in Kopenhagen georganiseerde Wereldvredescongres en de vierde Weense Dialoog, die in het weekend van 14 en 15 maart plaatsvond onder auspiciën van het International Liaison Forum of Peace Forces (ILF, een WVR-loot), viel in de westerse media nauwelijks een spoor terug te vinden. Dit doodzwijgen zou verklaard kunnen worden uit het feit dat door de eenzijdige politieke orientatie van de WVR op Moskou het verloop en de resultaten van de door deze organisatie beheerste congressen in hoge mate voorspelbaar zijn en daarmee tamelijk oninteressant voor de westerse pers. Om dezelfde reden ook geven politici en vooraanstaande personen uit het openbare leven dikwijls geen gehoor aan de uitnodiging om dergelijke propagandabijeenkomsten bij te wonen, waardoor die in weerwil van wat door de organisatoren altijd met grote stelligheid beweerd wordt, allerm minst een "getrouwe afspiegeling van de wereldopinie" zijn.

De vraag rijst in welk opzicht het Moskouse Vredesforum significant verschilde van de andere genoemde congressen. Allereerst kan geconstateerd worden dat dit evenement niet door een mantelorganisatie maar op een vrij open, directe manier vanuit Moskou georganiseerd is, geheel in stijl met de veelbesproken "glasnost". Verder spreken sommige waarnemers, onder wie correspondenten die een naam te verliezen hebben als het gaat om betrouwbare inschattingen van gebeurtenissen in de Sovjetunie, van een "open", "zinnvolle", "inspirerende" en "fantasierijke" conferentie, een "unieke samenkomst" met "indrukwekkende filosofische" toespraken "van historische betekenis". Voor anderen is er echter geen verschil, zij spreken van een "GorbatShow" en "een geheel op de buitenlandpropaganda van de Sovjetleiding geënte bijeenkomst" al maakten "bronnen in de wandelgangen melding van echt debat, bij tijd en wijle". In de optiek van deze laatsten is de aanwezigheid van SACHAROV in het Kremlin, twee maanden na beëindiging van zijn binnenlandse verbanning, niet meer dan een doorzichtig lokkertje.

Acht deelconferenties

Het "Internationale Forum voor een Atoomvrije Wereld, voor het Overleven van de Mensheid", dat van 14 tot en met 16 februari jl. in Moskou plaatsvond, werd bijgewoond door ruim 900 personen uit 80 landen, onder wie een vijftiental uit Nederland, die al naar gelang hun achtergrond of professie deelnamen aan een van de acht gespreksgroepen waaruit het Forum in feite bestond.

Er waren "Ronde Tafels" voor politici en sociale wetenschappers, zakenmensen, artsen, mensen met een culturele achtergrond, ecologen, natuurwetenschappers, kerkelijk leiders en voormalige generaals.

Wat direct opvalt is dat op elk van deze deelgebieden in de afgelopen jaren een of andere, meer of minder kleinschalige overlegstructuur is ontstaan, waarbinnen "vakbroeders" uit Oost en West in een sfeer van onderling vertrouwen proberen oplossingen te vinden voor actuele problemen. Daarbij kon dikwijls geconstateerd worden dat de lobby van de Sovjetrussische en Oosteuropese deelnemers aan dergelijke overlegstructuren niet zonder succes bleef en met name de wind in de zeilen heeft sinds GORBATSJOV zijn "nieuwe denken" ging ontwikkelen.

Het "nieuwe denken"

Het "nieuwe denken" in Moskou gaat uit van een allesomvattende onderlinge samenhang der dingen, die ook bepalend moet gaan worden voor de internationale verhoudingen. Deze zogenaamde "interdependentie"-gedachte vertoont punten van overeenkomst met de in de laatste jaren in het Westen op gang gekomen "New Science"- of "New Age"-beweging, die voor het komende millenium tussen de verschillende wetenschappelijke disciplines weer de verbanden wil gaan leggen, die thans dikwijls door verregaande specialisering verloren zijn gegaan. Deze "Nieuwe Wetenschap" vindt in Nederland een warm pleitbezorger in de uitgever Theo K , die onder andere in oktober 1985 in Maastricht een Vredescongres organiseerde voor Nobelprijswinnaars* , die dankzij hun genie en maatschappelijke appreciatie bij uitstek geschikt bevonden worden om de "Nieuwe Wetenschap" te beoefenen. Gewapend met een in de "Maastricht Petition" uitgewerkt ontwapeningsplan gingen K en enkele andere betrokkenen een maand later in het Kremlin op bezoek bij GORBATSJOV, die zich voor de gelegenheid liet assisteren door o.a. de vice president van de Sovjetacademie van Wetenschappen, V , die later het Moskouse Forum zou organiseren. Dat deze informele ontmoeting, waarvoor twintig minuten was uitgetrokken, tenslotte uitliep tot meer dan twee en een half uur zou heel wel te maken kunnen hebben met de herkenning over en weer van elkaars "nieuwe benadering" van de grote problemen van deze wereld.

* eind 1987 vindt een tweede congres van Nobelprijswinnaars in Maastricht plaats

De doelgroepen op het Forum

Op initiatief van de westerse Generaals voor de Vrede (waarvan een viertal nauwe banden heeft met de Wereldvrede Raad) had in de afgelopen jaren in Wenen reeds een serie ontmoetingen plaatsgevonden tussen voormalige generaals uit NAVO en Warschaupactlanden. Die bijeenkomsten worden in feite gekenmerkt door het begrip, dat de voormalige NAVO generaals kunnen opbrengen voor de defensiepolitiek van het Warschaupact. Op het Forum in Moskou kreeg deze serie een vervolg, waarbij het kersverse comité van "Sovjet Generaals en Admiraals buiten dienst voor Vrede en Ontwapening" als gastheer optrad.

De Nederlandse generaal b.d. Von M , die doorgaans fungeert als woordvoerder van de westerse Generaals voor de Vrede, ontbrak overigens in Moskou.

De inner circle van schrijvers en kunstenaars had elkaar in 1986 ook al eerder ontmoet, tijdens het eerste zogenaamde Issyk-Kul forum dat geheel in het teken stond van "het nieuwe denken", terwijl het merendeel van de in Moskou aanwezige artsen in IPPNW-verband reeds jaren met elkaar van gedachten wisselt over internationale politieke problemen. Voor deelname aan de artsenconferentie waren vanuit Nederland de IPPNW-vertegenwoordigers W en V naar Moskou uitgenodigd. Overigens werd C , een van de presidenten van het IPPNW, nog tijdens het Forum benoemd tot Sovjet-minister van gezondheid (hij was al jaren onderminister).

De zakenwereld en de vrede, een nieuw fenomeen

Onder de zakenmensen die aan het Forum deelnamen bevonden zich veel topmensen van grote internationale ondernemingen, voorzitters van raden van bestuur, presidenten van handelskamers, directeuren van internationale banken etc. Uit Nederland waren bijvoorbeeld uitgenodigd jhr. S van Stork en jhr. L van Akzo.

In de Oosteuropese pers werd veelvuldig verwezen naar de aanwezigheid van juist diegenen, van wie bekend is dat ze in het kleinere circuit van de "Internationale Raad voor Nieuwe Initiatieven in Oost-West Samenwerking" actief zijn, zoals de voorzitter van de Westduitse Oost-West handelscommissie, Von A , en Donald K , topman van Pepsico Inc. Deze Internationale Raad trok nogal wat aandacht met een vergadering in juni 1986 in Wenen, waarop van Sovjet-zijde de mogelijkheid van joint ventures aan de orde werd gesteld. De president van de raad is Dzhermen G , vice-voorzitter van het Staatsplancomité en lid van de Sovjetacademie van Wetenschappen.

Hoe in de Sovjet Unie aangekeken wordt tegen de politieke invloed die van zakenmensen kan uitgaan bleek op de vergadering van het Sovjetvredescomité, eind 1986. Yuri Z , toenmalig voorzitter van het vredescomité* merkte in dit verband op "dat er een nieuw fenomeen aan het ontstaan is". Blijkbaar uit angst voor de gevolgen van Oost West confrontatie zijn vertegenwoordigers van de zakenwereld actiever

* Z werd op 6 maart jl. opgevolgd door Genrykh B

dan ooit in het zoeken van samenwerking met de Sovjetunie, aldus Z : "Wij streven er nu naar om de samenwerking uit te breiden met die zakenmensen die in staat zijn enige mate van invloed uit te oefenen op regerende kringen in het Westen." Overigens waren de zakenlieden Van E en L , bekend van respectievelijk de "Berkenrodeconferenties" en de "Alerdinck Foundation", ook in Moskou.

Initiatief van wetenschappers

De groep wetenschappers was met ruim 260 deelnemers verreweg de grootste "beroepsgroep" op het forum, en dat is ook niet verwonderlijk aangezien het initiatief voor het houden van dit Forum afkomstig was uit wetenschappelijke kring. Het plan ontstond tijdens een internationale bijeenkomst van wetenschappers in juli 1986 in Moskou, waarop de wenselijkheid van een stop op kernproeven besproken werd. Tijdens een ontvangst in het Kremlin van een delegatie van deelnemers aan dat forum betuigde de Russische partijleider zijn steun aan hun besluit om aan de bijeenkomst een vervolg te geven. GORBATSJOV bleek met hen van mening dat het forum van de wetenschappers geen geïsoleerde gebeurtenis moest blijven, en hij opperde zelfs dat de geleerden naar het model van de IPPNW een meer permanente organisatiestructuur in het leven zouden kunnen roepen. Gezien de grote invloed die "de wetenschap" traditioneel heeft op de openbare meningsvorming zou de vorming van een dergelijk instrument de Sovjet lobby een belangrijke impuls kunnen geven.

De plannen kregen definitief vorm in november 1986 in Hamburg tijdens het Internationale Congres van Natuurwetenschappers voor de Vrede, en tijdens een bijeenkomst in Geneve op 25 januari 1987.

Bij die laatste gelegenheid in Geneve was de initiatiefgroep te gast bij de "Groupe de Bellerive", die ook bij de voorbereiding van het Forum ingeschakeld was. Deze stichting, onder leiding van de voormalig Hoge VN Commissaris voor de Vluchtelingen, prins Sadruddin A , beijvert zich sinds de oprichting in 1977 voor een "constructieve dialoog" over de betrekkingen tussen wetenschap en maatschappij. Onder de deelnemers aan de colloquia van de "Groupe" bevonden zich in het verleden figuren als senator Edward KENNEDY, wijlen premier Olof PALME, de voormalig directeur van de afdeling medisch onderzoek van de Wereldgezondheidsorganisatie, Martin K , de voormalig directeur generaal van de GATT, Niall M en andere internationale bekendheden. In juni 1985 organiseerde de Groupe de Bellerive in Geneve een bijeenkomst over vermindering van kernbewapening en aan de vooravond van de ontmoeting tussen REAGAN en GORBATSJOV, eind 1985 in Geneve, verstuurd zij brieven aan beide leiders waarin werd aangedrongen op een stop op kernproeven, zodat "een dialoog tussen alle betrokkenen kon ontstaan om met het oog op het behoud van het milieu de wereldproblemen op economisch en sociaal terrein op te lossen". Ook de Nederlandse professor C uit Eindhoven neemt deel aan de werkzaamheden van de Groupe de Bellerive en langs die weg werd hij gevraagd lid te worden van het organisatiecomité voor het Forum in Moskou.

Onder de geleerden die een uitnodiging ontvingen voor het Forum bevond zich verder ook Andrei SACHAROV, die twee maanden daarvoor vanuit zijn ballingsoord Gorki was teruggekeerd in Moskou. Met deze uitnodiging,

die de zoveelste opzienbarende gebeurtenis in de Sovjetunie was in de eerste maanden van het jaar, verzekerden de organisatoren zich in ieder geval direct van de nodige publiciteit.

Vertrouwen winnen middels vrije dialoog

"Wij streven niet naar kwantiteit", aldus een van de woordvoerders op de persconferentie voorafgaande aan het Forum, waarmee hij wellicht ongewild een drijfveer uit vroeger dagen blootgaf. Als doel van de bijeenkomst moest eerder gezien worden het scheppen van vertrouwen, "de belangrijkste factor in de complexe politieke situatie". De grondgedachte was "dat iedereen die uitgenodigd is de mogelijkheid krijgt zich uit te spreken": "we zullen niet proberen dergelijke meningen naderhand tot een soort uniformiteit te reduceren; alle mogelijke standpunten zullen besproken kunnen worden", aldus de Sovjetacademicus V. , die optrad als voorzitter van het organisatiecomite. Deze "vrije en open discussie" (overigens achter gesloten deuren en niet toegankelijk voor de westerse media, die daardoor in belangrijke mate op de Sovjetberichtgeving over de strekking van redevoeringen waren aangewezen) moest de deelnemers uiteindelijk in staat stellen "politieke leiders een correct beeld te geven van de standpunten van wetenschappers, dat beeld niet te zonnig of te somber te schilderen, maar op een nauwkeurige manier aan te geven hoe er in wetenschappelijke kringen over deze zaken gedacht wordt".

Vervolgens gaf hij aan dat de door hem geschetste "vrije dialoog" van het politieke establishment in de Sovjetunie met buitenlanders in feite al een poosje bestond, waarbij hij ongetwijfeld ook de hierboven geschetste kleinere circuits bedoelde. Als "zeer serieus" betitelde hij de ontmoeting, die GORBATSJOV (en hijzelf) in het Kremlin hadden met een groep Nobelprijswinnaars, waarbij de Nederlandse uitgever K. zo nauw betrokken was. Tijdens die bijeenkomst werden "belangrijke nieuwe elementen" aangedragen die, nog steeds volgens V. , hebben bijgedragen aan het totstandkomen van "het nieuwe politieke denken".

Redevoering van GORBATSJOV

Tijdens het Forum werden er letterlijk honderden toespraken en toespraakjes gehouden, van zeer uiteenlopende strekking en van een evenzeer uiteenlopend belang; het zou te ver voeren een impressie te geven. Dat is ook minder relevant omdat het Forum uiteindelijk vooral het indrukwekkende decor werd voor een grote redevoering van GORBATSJOV op 16 februari. Over de inhoud van die redevoering blijkt zeer verschillend te worden gedacht. In ieder geval moesten degenen, die hadden verwacht dat de Russische partijleider van deze gelegenheid zou gebruik maken om een ontkoppeling bij de ontwapeningsbesprekingen aan te kondigen, nog even wachten. Met veel gevoel voor timing en effect deed hij die aankondiging pas twee weken later. Toch bevat de tekst reeds tal van elementen, die momenteel aanleiding zijn voor een grondige en dikwijls optimistische bezinning op wat er in de Sovjetunie nu werkelijk aan de hand is.

De samenvattende conclusie kan zijn dat de organisatoren van het Forum er dankzij de zorgvuldige Sovjetlobby op diverse terreinen in geslaagd zijn een groot aantal invloedrijke personen rechtstreeks te betrekken bij een internationale vredesbijeenkomst en dat de publiciteit daaromheen door GORBATSJOV met veel charisma is gebruikt om zowel in het binnen- als buitenland een brede vertrouwensbasis te vinden voor zijn politiek van "openheid", "reorganisatie" en "nieuw politiek denken".

GORBATSJOV lijkt daarmee in de korte tijd dat hij nu partijleider is door zijn persoonlijk optreden al meer te hebben bijgedragen aan de openlijk nagestreefde verandering van het politieke klimaat in het Westen en de invloed op de "stem van de publieke opinie" dan de Wereldvredeesraad in de bijna veertig jaar van zijn bestaan.

III. POLITIEK (GEWELDDADIG) ACTIVISME

Tegen het Zuidafrikaanse apartheidsbewind gerichte activiteiten

De in januari jl. gepleegde brandstichting bij een Nederlandse Makro-vestiging heeft geleid tot een ruime aandacht voor tegen het Zuidafrikaanse bewind gerichte activiteiten. Hierna volgt - in kort bestek - een overzicht van dit soort activiteiten, gerelateerd aan de internationale situatie.

De Zuidafrikaanse bevrijdingsbewegingen

Het verzet tegen het apartheidsregiem in Zuid-Afrika wordt vanuit het buitenland geleid door twee organisaties in ballingschap, het "African National Congress" (ANC) en het "Pan-African Congress of Azania" (PAC). Onder de zwarten in Zuid-Afrika speelt voorts de zogeheten "Black Conscious Movement" (BCM) een belangrijke rol. Terwijl het PAC de tegenstellingen in Zuid-Afrika vooral ziet als een rassenconflict, gaat het ANC er van uit dat het primair een klassenstrijd is. De zwarte "bewustworders" staan op dit punt dichterbij het PAC dan bij het ANC.

Binnen het ANC spelen leden van de Zuidafrikaanse Communistische Partij, de SACP, een belangrijke rol. Het lijkt echter te ver te gaan om te zeggen dat de SACP het ANC domineert. Zeker is wel dat het ANC de duidelijke steun geniet van de op Moskou georiënteerde communistische partijen en internationale mantelorganisaties. Het PAC, dat door de Verenigde Naties en door de Organisatie voor Afrikaanse Eenheid op gelijke voet wordt behandeld als het ANC, geniet internationaal veel minder aanzien. De groep wordt gesteund door de Volksrepubliek China en door de verschillende maoïstische splinters in West-Europa. De laatste jaren verschijnen er ook berichten over de opleiding van PAC-strijders in Libië.

Het ANC streeft een staatsvorm na waarin alle raciale groepen constitutioneel gewaarborgde rechten krijgen. De organisatie opteert voorts voor een zogenaamde gemengde economie, inclusief gelimiteerde nationalisaties van belangrijke industrieën. In de toekomstvisie van het PAC zal de positie van de blanken in een vrij Zuid-Afrika op geen enkele wijze beschermd worden. Nadat zij al hun bezittingen hebben afgestaan, kan gesproken worden over de voorwaarden waaronder zij in het land zullen mogen blijven.

In het kader van deze beschouwing is het voorts van belang erop te wijzen dat het ANC en het PAC geweld binnen Zuid-Afrika voorstaan. Vanuit deze groeperingen is evenwel nooit opgeroepen de strijd uit te breiden of te verplaatsen naar andere landen.

Nederlandse anti-apartheidsorganisaties

In ons land bestaan er vier organisaties die zich sterk maken voor de anti-apartheidsstrijd: de Anti-Apartheids Beweging Nederland (AABN), het Komitee Zuidelijk Afrika (KZA), de Boykot Outspan Aktie (BOA) en de Werkgroep Kairos. Zij geven respectievelijk de bladen "Zuidelijk Afrika Nieuws" (AABN) en "Amandla" (gezamenlijke periodiek van de drie andere organisaties) uit.

Deze comite's hanteren bij hun activiteiten tegen de apartheid het bekende spectrum van (geweldloze) middelen: publicaties, solidariteitsbijeenkomsten, geld- en goedereninzamelingen en demonstraties (met name bij bedrijven die zakelijke relaties met Zuid-Afrika onderhouden). Bij hun acties weten deze organisaties zich bovendien gesteund door een breed scala van politieke en maatschappelijke instellingen.

Analoog aan de internationale situatie wordt door deze Nederlandse anti-apartheidsorganisaties, en in navolging daarvan in de vaderlandse media, vrijwel uitsluitend aandacht en steun gegeven aan het ANC.

PAC en BCM krijgen vanuit ons land feitelijk alleen ondersteuning van het in 1974 door enkele maoïsten opgerichte "Azania Komitee". Dit comite heeft in een beperkt aantal steden afdelingen gehad, doch is altijd een kleine sectarische groep gebleven met nauwelijks enige landelijke bekendheid. Momenteel wordt het Azania komitee vooral beheerst door de marxistisch-leninistische splinterpartij Kommunistische Arbeiders Organisatie/ml (KAO/ml).

De Beweging en de anti-apartheidsstrijd

Vanaf 1984 heeft de aandacht van De Beweging voor de anti-apartheidsstrijd zich in eigen acties geconcretiseerd en is uitgegroeid tot een van de speerpunten van de "anti-imperialistische strijd". Als startpunt in het exploiteren van dit terrein kan de "overval" op de bibliotheek van de Nederlands-Zuidafrikaanse Vereniging in dat jaar gezien worden. De belangstelling van politiek (gewelddadige) activisten voor Zuid-Afrika loopt min of meer synchroon met de steeds grotere aandacht die de problemen aldaar in de Nederlandse samenleving kregen. Mogelijk heeft ook de omstandigheid dat rechts-extreme partijen als de Nederlandse Volkspartij en de Centropartij min of meer geneutraliseerd waren ertoe geleid dat een andere uitlaatklep moest worden gevonden voor "anti-racistische" acties.

De vanuit De Beweging ontwikkelde activiteiten op dit terrein vinden enerzijds plaats in de vorm van participatie in activiteiten van de gevestigde anti-apartheidsorganisaties, anderzijds worden geheel eigen acties op touw gezet. Kenmerkend daarbij is dat deze in toenemende mate gewelddadig en democratische spelregels overtredend zijn. Geheel in de stijl van De Beweging worden zij uitgevoerd door kleine autonoom opererende groepjes en na grondige voorbereiding. Zwaartepunt van zowel acties als actievoerders ligt in Amsterdam en omgeving. De eigen actiemiddelen variëren van klad- en vernielingsacties, zogenaamde "breek in en maak openbaar" acties tot en met brandstichtingen. Een overzicht van de belangrijkste acties met betrekking tot Zuid-Afrika gaat hierbij.

RARA-aanslag te Nuth

Het laatste hoogtepunt in dit soort acties - afgemeten aan de politiek-maatschappelijke reacties welke werden opgeroepen - was de brandstichting in de Makro-vestiging in Nuth door een zich "Revolutionaire Anti Racistische Aktie" (RARA) noemende groep. Het was de vierde van een in september 1985 begonnen reeks van aanslagen onder deze naam. Vanuit de samenleving werd sterk afkeurend gereageerd op deze aanslag. Ook de officiële anti-apartheidsorganisaties spraken (wederom) hun afwijzing uit over het gebruik van geweld in de anti-apartheidsstrijd. Binnen de beweging zelf waren de reacties minder eenduidig: noch massale bijval, noch algemene afkeuring was RARA's deel. RARA reageerde in BLUF uitvoerig op de kritiek van met name de gevestigde anti-apartheidsorganisaties. In dit artikel, dat zowel marxistisch-leninistische elementen als het typische Bewegingsgedachtengoed bevat, bleek men niet in het minst onder de indruk te zijn van het vrijwel complete isolement waarin men zich heeft gemanoeuvreerd. Hiermee heeft een nieuw element in de geweldsdiscussie binnen de Beweging zijn intrede gemaakt. Meerdere activisten blijken "geen boodschap" te hebben aan het al dan niet bestaan van maatschappelijke bijval voor hun daden en zij komen daar ook rond voor uit. Het ontbreken van oproepen tot gewelddadige steun van de direct betrokkenen (i.c. de Zuidafrikaanse bevrijdingswelingen) vermag hen niet te imponeren. Een dergelijke instelling, gekoppeld aan voorspelbare negatieve en repressieve reacties vanuit de samenleving, bergt het gevaar in zich van afglijden naar een illegaal en elitair soort optreden, dat bekend is uit de ons omringende landen. Het resultaat dat volgde op de jongste RARA-actie, de terugtrekking van het getroffen bedrijf uit Zuid-Afrika, zal de discussie wel niet in positieve zin beïnvloeden.

Overzicht belangrijkste anti-apartheidsacties vanuit De Beweging

<u>Datum</u>	<u>doel</u>	<u>groepering</u>
19-01-1984	Ned. Zuidofr. Ver./Amsterdam	Vernielingen
11-09-1984	Van Heutsz-monument/Amsterdam	Bomaanslag Groep Koe- toh Reh
07-01-1985	Transworld Oil/Berg en Dal	Brandstichting Pyromanen tegen apartheid
09-03-1985	Reisbureau's/Amsterdam	Vernielingen Amsterdam- mers tegen racisme
23-07-1985	Ned. Zuidofr. Ver./Amsterdam	Bekladding
25-07-1985	Reisbureau's/Amsterdam	Vernielingen
01-08-1985	SHV/Utrecht	Vernielingen
08-08-1985	Wijnimporteur/Teuge Wijnhandel/Amsterdam	Diefstal pa- pieren Vernielingen Commando Crash & Carry

12-08-1985	Autodealer/Amsterdam	Vernielingen	
02-09-1985	Diverse bedrijven	Vernielingen	
04-09-1985	Van Leer/Amstelveen	Vernielingen	Commando Trek Van De Broek Omlaag
17-09-1985	Makro/Duivendrecht	Brandstichting	RARA
19-10-1985	Diverse bedrijven/Amsterdam	Vernielingen	
12-05-1986	Diverse tankstations	vernielingen Brandstichting	Nog meer Nachtschade
07-06-1986	Anglo-American/Amsterdam	Diefstal pa- piere	Splijt Apartheid
16-06-1986	Diverse tankstations	Vernielingen/ brandstichting	Burn down Apartheid/ (Nog meer) Nachtschade
09-07-1986	Van Leer/Amstelveen	Brandstichting	RARA
08-09-1986	HBG/Gouda	Brandstichting	Revolutio- naire Cellen Commando Tupac Amaru
14-11-1986	Shell/Den Haag	poging brand- stichting	De wraak van Pas- toors en De Jonge RAAF
12-12-1986	Makro/Duiven Makro/Duivendrecht	Brandstichting	RARA
1 -1987	Makro/Nuth	Brandstichting	RARA

BONK

Inleiding

In kwartaaloverzicht 4/86 werden de organisatie en de strategie van het BONK-samenwerkingsverband (Burgerlijke Ongehoorzaamheid en Non-Koöperatie) uiteengezet.

Het is niet ondenkbaar dat de huidige ontwikkelingen en controversen binnen BONK, die al geleid hebben tot het vertrek van prominent Hans K, een versnipperend effect zullen hebben, terwijl BONK juist opgericht werd om tot een samenbindende factor binnen De Beweging uit te groeien.

Verbreiding actieterrein

Het discussieweekend dat in januari te Wageningen werd gehouden, en waarop in het vorige kwartaaloverzicht werd vooruitgelopen, blijkt geleid te hebben tot de bevestiging van de al in gang gezette verbreiding van het actieterrein tot militarisme in het algemeen en het (vreedzaam) gebruik van kernenergie.

Controversen

Een van de conflicten binnen BONK heeft betrekking op het solidariteitscomitee voor de Rotterdamse havenstakers dat vooral door leden van "BONK in bedrijf" uit Amsterdam en Rotterdam van de grond is gekomen. De meeste BONK-activisten uit de regio's beschouwen de mobilisatie van arbeiders niet als een geschikt actiedoel voor BONK omdat het te ver afstaat van de primaire strijd tegen militarisme en kerngeweld. Bovendien drijft dit thema BONK verder weg van de gemiddelde actievoerder in De Beweging die toch al de neiging heeft BONK te zien als een marxistisch-leninistisch clubje vanwege de voortrekkersrol die enkele van oudsher marxistisch-leninistisch georiënteerde personen binnen BONK vervullen.

Verskil van mening is er ook over het volharden in een voortrekkersrol binnen BIVAK (Breed Initiatief voor verdergaande Actie tegen de Kruisraket), nu de rol van BONK binnen BIVAK is overgelaten aan de meer traditioneel ingestelde groeperingen. Een ander verschil van opvatting draait om de actiemethoden die het BONK samenwerkingsverband in de toekomst zou moeten hanteren. Sommigen leggen de nadruk bij de (tamelijk passieve) non-koöperatie, terwijl anderen juist het aspect van de burgerlijke ongehoorzaamheid benadrukken hetgeen een veel actiever optreden impliceert. Gevolg hiervan is dat bij elke actie onvrede ontstaat omdat er geen consensus is over de actiemethoden.

Toekomst

Controversen hebben de neiging tot versplintering te leiden in die zin dat BONK het risico loopt uiteen te vallen in kleinere groepjes, die zelfstandig gaan opereren. De verbreiding van het actieterrein kan bij-

dragen aan versnippering van het actiepotentieel. In de komende periode zullen BONK-actievoerders deelnemen aan de actiedriedaagse te Borssele ter herdenking van "Een jaar Tsjernobyl" in het kader van de strijd tegen het militarisme en de NAVO zal BONK als organisatie participeren in het voortgezette samenwerkingsverband "Is het oorlog op het IJ", dat in het najaar zal trachten de NAVO-oefening Reforger te frustreren.

Verwacht mag worden dat de strijd tegen de plaatsing van kruisraketten doorgaat door middel van maandelijks blokkades van de vliegbasis Woensdrecht en door speurwerk ter aanvulling van de lijst van "Woensdrechtbedrijven" opdat actievoerders zich daardoor zullen laten inspireren. Daarbuiten valt op korte termijn niet veel BONK-activiteit te verwachten. Ook de jongste ontwapeningsvoorstellen, die van Sovjetzijde zijn ingebracht en die door BONK positief worden beoordeeld, dragen er niet toe bij het anti-Woensdrecht-vuur verder aan te wakkeren.

IV. TERRORISME

Rood Revolutionair Front

Door de aanhouding van drie inwoners van Den Haag kwam een eind aan de gewelddadige activiteiten van het Rood Revolutionair Front. Deze groep was vanaf 1983 verantwoordelijk voor een reeks aanslagen in vooral Den Haag.

De aanhouding

Op zaterdagmiddag 13 december 1986 werden en aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij een bomaanslag op het kantoor van American Express aan de Meent in Rotterdam. Deze aanslag was geclaimd door het Rood Revolutionair Front (RRF).

Genoemde personen hebben inmiddels bekend het RRF te vormen en naast de bomaanslag op American Express nog een tiental al dan niet gezamenlijk uitgevoerde bomaanslagen te hebben gepleegd. Deze vonden allen in Den Haag plaats, waarbij zij aangetekend, dat pas eind 1985 gekozen werd voor de naam RRF:

02-08-1983	nepbom bij het BVD-gebouw aan de Kennedylaan
21-11-1983	viaduct over de Utrechtse baan
25-12-1984	politiebureau Duinstraat
08-12-1985	Texaco-benzinestation aan de Eshofpolderweg
24-12-1985	GEB-kantoor aan de Loosduinseweg
15/16-02-1986	NCW aan de Scheveningseweg
28-02-1986	Shell-benzinestation aan de Else Mauhslaan
28-03-1986	Atlantische Commissie aan de Alexanderstraat
19-05-1986	Neratoom, Laan van Nieuw Oost-Indië
27-06-1986	Bureau Voorlichting EEG, Lange Voorhout
02-07-1986	Shell, Oostduinlaan
19-11-1986	American Express, Meent in Rotterdam

De drijfveer van de RRF-leden

Van een echte ideologie achter het RRF kan niet worden gesproken. Betrokkenen verklaarden weliswaar zich vanuit hun links-extreme opvattingen actief te willen richten tegen de "totalitaire tendenzen" in de maatschappij, maar aandacht en publiciteit lijkt hun voornaamste drijfveer geweest te zijn. Zij stelden deze totalitaire tendenzen overal waar te nemen: Shell was doelwit van actie vanwege de steun aan het apartheids-regime in Zuid-Afrika, Texaco en American Express vanwege het "US-imperialisme", het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond vanwege haar rol in het kapitalistische systeem, Neratoom en de Atlantische Commissie vanwege de kernbewapening en tenslotte het GEB vanwege de hoge gasprijzen. Naar eigen zeggen wilden zij met in het oog springende acties reacties ontlokken aan geestverwanten. Het doel daarbij was het recrutereren van medestanders.

Conclusie

Het RRF ontwikkelde zich in 1986 snel naar een niveau vanwaar de weg terug niet meer mogelijk was. Om de aandacht in de media te krijgen werden de aanslagen steeds serieuzer en de plannen steeds rigoreuzer. Zo is na de aanslag op American Express de beveiliging bij SHAPE Technical Centre in Den Haag door de groep in kaart gebracht. Daaruit werd geconcludeerd dat van de beoogde aanslag op de schotelantenne van SHAPE beter kon worden afgezien.

De steun van geestverwanten, waarop gehoopt werd, bleef uit. Ook kreeg het RRF geen erkenning van andere links-extremistische organisaties. Vooral door het isolement van de groep lijkt de geschiedenis van het RRF met de aanhouding van zijn leden geschreven en afgesloten.

DE ABU NIDAL-Organisatie

De laatste jaren is er in de pers nogal vaak sprake geweest van ABU NIDAL en van de naar hem genoemde organisatie in verband met het grote aantal terreurdaden dat de FATAH-Revolutionaire Raad onder verschillende "noms de guerre" op zijn naam schreef. De goede voorbereiding, die aan deze acties gegeven werd en de strenge geheimhouding, waarmee de organisatie zich omgeeft, zijn de oorzaak van het onvoorspelbare wat betreft tijd en plaats dat deze acties kenmerkt.

Alhoewel Nederland slechts eenmaal doelwit is geweest van een door ABU NIDAL geclaimde actie lijkt het

----- nuttig een samenvatting te geven van de belangrijkste wetenswaardigheden en de meest recente acties.

SABRI AL-BANNA

ABU NIDAL (Arabisch voor "vader van de strijd") is de "nom de guerre" van SABRI AL-BANNA, een Palestijn die rond 1940 in Jaffa werd geboren. In de jaren '60 sloot hij zich aan bij ARAFAT's AL FATAH, hetgeen in 1971 resulteerde in zijn benoeming tot PLO-vertegenwoordiger in Bagdad. In 1974 brak ABU NIDAL met ARAFAT. De harde lijn die hij voor ogen had was in strijd met de meer en meer "gematigde" politiek van ARAFAT. In 1974 kwam de "Palestinian National Council" (het PLO-parlement) tot de conclusie, dat teneinde de Palestijnse doelstellingen te realiseren, diplomatie en gewapende strijd hand in hand dienden te gaan, terwijl de PLO tot 1974 slechts voor de tweede optie had gekozen. Woedend over het politieke gekonkel van de officiële Palestijnse vertegenwoordigingen en de verschillende Arabische naties richtte ABU NIDAL zijn eigen organisatie op, de FATAH-Revolutionaire Raad, met het doel meedogenloze acties uit te voeren tegen iedereen die de Palestijnse zaak in zijn ogen geen warm hart toedraagt, waaronder de PLO van ARAFAT. Na een mislukte moordaanslag op de PLO-leider in 1974 werd ABU NIDAL door FATAH ter dood veroordeeld.

In de jaren '70 voerde ABU NIDAL een grootscheepse campagne, gesteund door Irak en gebruik makend van het Iraakse diplomatieke netwerk, tegen gematigde Arabische staten, de PLO, Syrië, Israëlische doelen buiten het conflictgebied, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten.

SABRI AL-BANNA trad in al die jaren niet in de openbaarheid, hetgeen met name de laatste jaren tot een ware geruchtenstroom leidde, mede geïnspireerd door de media die in hem een mysterieuze "engel des doods" zagen.

Vooralsnog mag er vanuit worden gegaan dat SABRI AL-BANNA nog in leven is, maar naar alle waarschijnlijkheid lijdt hij aan een ernstige hartkwaal. De geruchtenstroom heeft er in ieder geval wel toe geleid dat hij een levende legende is en een heroïsch voorbeeld voor radicale Palestijnse jongeren. De AN-organisatie lijkt inmiddels uitgegroeid te zijn tot een volwassen terreurorganisatie, zeer goed georganiseerd en zeker niet afhankelijk van de gezondheidstoestand van een charismatisch leider. De vraag of de "vader van de strijd" al dan niet is overleden, is dan ook volstrekt irrelevant.

Gedurende de 13 jaren dat de organisatie operationeel actief is, maakte FATAH-RC gebruik van vele "noms de guerre":

De Libische connectie

Sinds 1984 lijkt Libië zich meer en meer als beschermer van de organisatie te manifesteren. De banden tussen de Libische regering en ABU NIDAL waren al langer uitstekend, maar werden recentelijk extra aangehaald.

Op 23 november 1985 werd een Egyptisch lijntoestel boven Griekenland gedwongen koers te zetten naar Malta. Tot ieders verbazing stelden de kapers geen enkele eis. De bestorming van het toestel leidde tot de dood van zestig passagiers. De kaping werd door ABU NIDAL opgeëist, onder de naam "Revolutie van Egypte". President MUBARAK van Egypte beschuldigde de Libische autoriteiten ervan bij de kaping betrokken te zijn geweest.

Amsterdam

Op 30 september 1985 ontplofte een bom voor het EL AL-kantoor in Amsterdam, hetgeen materiële schade tot gevolg had. Ondanks het amateuristische karakter van de aanslag werd de kort erop volgende AN-claim serieus genomen, omdat zowel het gekozen doel als het gebruik van een fragmentatiebom duiden op de werkwijze van ABU NIDAL.

Rome en Wenen

Op 27 december 1985 werd de wereld geschokt door terroristische acties op de vliegvelden van Rome en Wenen. In de vertrekhal van het vliegveld Leonardo da Vinci bij Rome bestormde een commando, bestaande uit vier terroristen, de balies van TWA en EL AL, gebruik makend van handgranaten en mitrailleurs. De onmiddellijke reactie van de aanwezige veiligheidsmensen (van wie het merendeel in dienst van EL AL) kon niet verhinderen dat 9 personen werden gedood terwijl 74 gewonden vielen, waarvan er 3 in het ziekenhuis overleden. Een terrorist overleefde de actie.

Op hetzelfde tijdstip openden 3 terroristen op het vliegveld SCHWECHAT bij Wenen het vuur op passagiers die op het punt stonden aan boord te gaan van een EL AL-toestel. Ook bij deze actie werd gebruik gemaakt van handgranaten. Twee mensen kwamen om het leven en tenminste 32 personen raakten gewond. Aan de aanhouding van de daders ging een vuurgevecht vooraf waarbij een terrorist om het leven kwam.

Beide acties werden geclaimd door de AN-organisatie. De Libische connectie werd aangetoond, doordat paspoorten, die bij de terroristen werden aangetroffen, in 1985 door de Libische autoriteiten waren geconfisqueerd toen Tunesische staatsburgers het land moesten verlaten.

Later werd duidelijk dat de terroristen in beide gevallen een vliegtuig hadden willen kapen dat vervolgens boven een Israëlische stad tot ontploffing had moeten worden gebracht.

Istanboel en Karachi

Op 6 september 1986 opende de nietsvermoedende portier van de "NAVEH SHALOM" synagoge in Istanboel de deur voor twee mannen, die informeerden of ze foto's mochten maken. Toen de portier uitlegde dat zij ongelegen kwamen, werd hij doodgeschoten. De mannen posteerden zich in twee hoeken van de hal van de synagoge, openden vervolgens het vuur en gooiden granaten. Daarna werden de lijken met benzine overgoten en aangestoken, hetgeen nieuwe ontploffingen tot gevolg had, waarbij beide terroristen om het leven kwamen. Bij deze actie vielen 23 doden, waaronder de twee terroristen. Eerder was de betrokkenheid van ABU NIDAL al aangetoond bij aanslagen op synagogen in Wenen (29-08-1981), Brussel (18-09-1982) en Rome (09-10-1982).

Een dag voor het bloedbad in Istanboel werd op het vliegveld van Karachi een PAN AM-Boeing door vier in het uniform van de luchthavenveiligheidsdienst gestoken mannen gekaapt. Reeds bij de bezetting van het vliegtuig vielen enkele gewonden. Een aan het hoofd gewonde Amerikaan werd uit het toestel geworpen en overleed later in een ziekenhuis. De kaping kreeg een onverwachte ontknoping, toen een hulpgenerator door brandstofgebrek uitviel en de lichten in het toestel doofden. De kapers dreven de passagiers bijeen en openden het vuur. Negentien mensen verloren het leven en een honderdtal werd gewond, alvorens een anti-terreur-commando de terroristen wist te overmeesteren.

Nog voordat bekend was welke groepering verantwoordelijk was geweest voor deze actie, werd de Libische betrokkenheid reeds aangetoond. Uit de verhoorrapporten van de vier kapers bleek dat de actie door de ABU NIDAL-organisatie met steun van de Libische buitenlandse inlichtingendienst was georganiseerd en uitgevoerd. Opmerkelijk is ook dat op 26 augustus 1986 het Libische persbureau JANA bij monde van haar "politiek redacteur" melding maakte van een bericht, dat verschenen was in de Koeweitse krant "AL QABAS". Volgens deze krant was er door de Amerikaanse Minister van Defensie, WEINBERGER, een plan ontwikkeld dat een nieuw militair ingrijpen in Libië op 5 september 1986 zou moeten rechtvaardigen. Volgens het scenario zou de CIA een actie hebben gepland tegen een PAN AM-toestel. Militaire represaille-maatregelen tegen Libische doelen zouden hiervan het directe gevolg zijn.

Modus Operandi

Een kenmerk van de recente ABU NIDAL-acties vormt het oogmerk om zoveel mogelijk slachtoffers te maken. Opmerkelijk is ook dat in tegenstelling tot vroegere acties er geen vluchtplan voor de ontvoerders lijkt te bestaan. Hieruit kan worden afgeleid dat de Abu NIDAL-organisatie tegenwoordig gebruik maakt van zelfmoordcommando's. (Tot in het begin van de jaren '80 waren het uitsluitend de shiïtische organisaties die vanuit een religieuze radicale inspiratie zelfmoordacties pleegden. Sedert de terugtrekking van Israël uit Libanon in juni 1985 heeft zich ook in seculiere linkse pro-Syrische organisaties de praktijk ontwikkeld om terroristische acties zo voor te bereiden dat de uitvoerders eveneens om het leven komen).